

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार—अ

वर्ष ४, अंक ४९]

सोमवार, एप्रिल १६, २०१८/चैत्र २६, शके १९४०

[पृष्ठे २६, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक ८७

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

गृह विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १६ एप्रिल २०१८

अधिसूचना

कारागृह अधिनियम, १९८४.

क्रमांक एमआयएस. १३१६/प्र.क्र.६६९/१६/पीआरएस-३.—कारागृह अधिनियम (१८९४ चा ९) हा महाराष्ट्र राज्यास लागू असताना, त्याच्या कलम ५९ चे खंड (५) व (२८) याद्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा आणि त्याबाबतीत त्यास समर्थ करणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे महाराष्ट्र कारागृह (मुंबई संचित व अभिवचन रजा) नियम, १९५९ यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी पुढील नियम करीत आहे :-

१. या नियमांना, महाराष्ट्र कारागृह (मुंबई संचित व अभिवचन रजा) (सुधारणा) नियम, २०१८ असे म्हणावे.

१ मुख्य नियमाच्या नियम १ नंतर पुढील नियम १-अ समाविष्ट करण्यात येईल :-

१(अ) उद्दिष्टे :- कैद्यांना दिल्या जाणाऱ्या संचित रजा व अभिवचन रजा ह्या सुधारात्मक सेवांच्या प्रगतीशील (पुरोगामी) उपाययोजना आहेत. कैद्याला रजेवर सोडण्याची उद्दिष्टे पुढील प्रमाणे आहेत :-

- (अ) कैद्याला त्याच्या कौटुंबिक जीवनामधील व कौटुंबिक बाबींशी सातत्य राखणे शक्य करणे,
- (ब) सततच्या कारागृहातील जीवनाच्या वाईट परिणामांपासून त्यांचे रक्षण करणे,
- (क) त्याचा आत्मविश्वास राखण्यास व वाढविण्यास त्यास समर्थ करणे,
- (ड) जीवनामधील विधायक आकांक्षा व सक्रीय आवड विकसित करण्यासाठी त्यास समर्थ करणे.

२. मुख्य नियमाच्या नियम २ ऐवजी पुढील नियम दाखल करण्यात येईल :-

२(१) मंजूरी व अपीलीय प्राधिकारी.—कारागृह उपमहानिरीक्षक (प्रादेशिक) (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “मंजूरी प्राधिकारी” असा करण्यात आला आहे) हा, या नियमांना अधीन राहून, सिद्धापरधी ठरलेल्या कैद्यांना, संचित रजा मंजूर करण्यासाठी सक्षम प्राधिकारी असेल.

(२) कैद्याचा संचित रजेवर सोडण्याचा अर्ज, मंजूरी प्राधिकाऱ्याने नाकारला असेल तर, अपर पोलीस महासंचालक व महानिरीक्षक, कारागृह व सुधारसेवा, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडे अपील दाखल करता येईल.

(३) सिद्धापरधी ठरलेल्या कैद्यास, नकार आदेश प्राप्त झाल्यापासून तीस दिवसांच्या आत अपर पोलीस महासंचालक व महानिरीक्षक, कारागृह व सुधारसेवा, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्याकडे मंजूरी प्राधिकाऱ्याच्या आदेशाविरुद्ध अपील दाखल करता येईल :

परंतु, अपील प्राधिका-यास, अपीलकर्त्याने पुरेशा कारणांस्तव अपील वेळेत दाखल केले नव्हते याची खात्री पटली असेल तर, तीस दिवसांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर, अपील दाखल करून घेता येईल.

(४) अपीलीय प्राधिका-याचा निर्णय अंतिम असेल.

३. मुख्य नियमांच्या नियम ३ ऐवजी पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

३. कैद्यास संचित रजा केव्हा मंजूर करता येईल:-वरील नियम २ च्या तरतूदींच्या अधीन राहून, अपराधसिद्ध ठरवलेले कैदी, पुढील निकषांनुसार संचित रजेसाठी पात्र ठरतील:-

(अ) एका वर्षापेक्षा अधिक परंतु पाच वर्षापेक्षा अधिक नसेल इतक्या मुदतीची कारावासाची शिक्षा झालेला कैदी,

- (१) निव्वळ एक वर्षाचा कारावास पूर्ण झाल्यावर संचित रजेसाठी पात्र ठरेल.
- (२) संचित रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिने निव्वळ कारावास पूर्ण झाल्यानंतर, दुस-यांदा संचित रजेवर सोडण्यास पात्र ठरेल.
- (३) पूर्वी मंजूर केलेल्या संचित रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिने निव्वळ कारावास पूर्ण झाल्यानंतर पुढील संचित रजेवर सोडण्यास पात्र असेल.
- (४) कैद्यास, कॅलेंडर वर्षामध्ये २१ दिवसांपेक्षा अधिक संचित रजा दिली जाणार नाही.

(ब) पाच वर्षापेक्षा अधिक परंतु चौदा वर्षापेक्षा अधिक नसेल इतक्या मुदतीची शिक्षा झालेला कैदी,

- (१) दोन वर्षे निव्वळ कारावास पूर्ण झाल्यावर संचित रजेसाठी पात्र ठरेल.
- (२) पहिल्यांदा मंजूर केलेल्या संचित रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून एक वर्ष निव्वळ कारावास पूर्ण झाल्यावर दुस-यांदा संचित रजेवर जाण्यास पात्र ठरेल.
- (३) दुस-या वेळी संचित रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिने निव्वळ कारावास पूर्ण झाल्यानंतर तिस-या व त्यापुढील संचित रजेवर जाण्यासाठी पात्र ठरेल.
- (४) त्याच्या कारावासाच्या पहिल्या पाच वर्षांच्या कॅलेंडर वर्षामध्ये २१ दिवसांपेक्षा अधिक आणि त्यानंतर २८ दिवसांपेक्षा अधिक नसेल इतक्या मुदतीसाठी संचित रजा मंजूर करता येईल.

(क) चौदा वर्षापेक्षा अधिक मुदतीची शिक्षा झालेला कैदी,

- (१) तीन वर्षे निव्वळ कारावास पूर्ण झाल्यावर संचित रजेसाठी पात्र ठरेल.
- (२) पहिल्यांदा मंजूर केलेल्या संचित रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून एक वर्ष निव्वळ कारावास पूर्ण झाल्यानंतर दुस-यांदा संचित रजेस पात्र ठरेल.
- (३) दुस-यांदा संचित रजेवरून वरून परत आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांचा निव्वळ कारावास पूर्ण झाल्यानंतर तिस-या व त्यापुढील संचित रजेस पात्र ठरेल.
- (४) कैद्याला त्याच्या कारावासाच्या पहिल्या पाच वर्षांच्या कॅलेंडर वर्षात २१ दिवसांपेक्षा अधिक नसेल आणि त्यानंतर २८ दिवसांपेक्षा अधिक नसेल इतक्या मुदतीसाठी संचित रजा मंजूर करता येईल.

टीप : १- या नियमातील कारावासाच्या कालावधीत दंडाची रक्कम न भरल्यामुळे देण्यात आलेली शिक्षा किंवा शिक्षांचा समावेश होतो.

२- रजेस पात्रता ठरविण्याच्या प्रयोजनार्थ शिक्षेची गणना करण्यासाठी, "शिक्षा" याचा अर्थ अपीलावर, किंवा पुनर्निरीक्षणावर किंवा अन्यथा अंतिमतः, निश्चित करण्यात आलेली शिक्षा असा आहे आणि यात एक किंवा एका पेक्षा जास्त एकूण शिक्षेचा समावेश होतो. तथापी, प्रत्यक्ष कारावासामध्ये त्या विशिष्ट प्रकरणात भोगलेल्या शिक्षेच्या कालावधीतील वजावटीचा समावेश असेल.

३- कैद्याला संचित रजेवर सोडण्यास मंजूरी देणारा आदेश, असा आदेश दिल्याच्या दिनांकापासून दोन महिन्यांच्या कालावधीच्या आत त्यावर अंमल न केल्यास, वैधराहणार नाही. तथापी, मंजूरी देणा-या प्राधिका-यास अशी वैधता आणखी दोन महिन्यांसाठी वाढविता येईल.

४- कारागृहात, विहीत नमुन्यात नोंदवही ठेवण्यात येईल, ज्यात रजेसाठी पात्र असणा-या सर्व कैद्यांच्या प्रकरणांचा, ते अशा रजेस पात्र ठरतील अशा दिनांकाच्या तीन महिने आधीच आगाऊ नोंद असेल, संबंधीत कैद्याच्या वृत्तीकडे या संबंधातील योग्य नोंद घेण्यात येईल.

४. मुख्य नियमाच्या नियम ४ ऐवजी पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

४. संचित रजेसाठी पात्रता:- खालील प्रवर्गातील कैदी वगळता इतर भारतीय कैदी, ज्यांचे वार्षिक वर्तणूक अहवाल चांगले आहेत, ते संचित रजेसाठी पात्र असतील:-

(१) सराईत कैदी;

(२) भारतीय दंड संहितेच्या कलम ३९२ ते ४०२ (दोन्ही समाविष्ट) अंतर्गत अपराधांसाठी दोषी ठरविण्यात आलेले कैदी (संबंधीत कलमातील विनिर्दिष्ट शिक्षा पूर्ण झाल्यानंतर कैदी संचित रजेसाठी पात्र ठरू शकतात);

(३) मुंबई दारूबंदी अधिनियम, १९४९ अंतर्गत असलेल्या अपराधांतर्गत दोषी असणारे कैदी(संबंधीत कलमातील विनिर्दिष्ट शिक्षा पूर्ण झाल्यानंतर कैदी संचित रजेसाठी पात्र ठरू शकतात);

(४) सहाय्यक पोलिस आयुक्तांद्वारे पोलिस आयुक्तालयाच्या क्षेत्रात आणि इतरत्र, पोलिस उप-अधीक्षक यांच्याद्वारे सार्वजनिक शांतता कारणास्तव ज्यांच्या सुटकेची शिफारस करण्यात आलेली नाही, असे कैदी;

(५) कारागृह अधीक्षकांच्या मते, गुन्हेगारी वृत्तीकडे कल असणारे कैदी;

(६) कारागृह अधीक्षकांच्या मते ज्यांचे काम व वर्तन समाधानकारक नाही, असे कैदी;

(७) रत्नागिरी विशेष कारागृहात बंदीवासात असलेले कैदी (कारागृह सेवांसाठी त्या कारागृहात स्थानांतरीत करण्यात आलेल्या कैद्यांव्यतिरीक्त इतर);

(८) संचित रजेसाठी राज्य सरकारची पूर्व परवानगी घेतली असल्या खेरीज; राजकीय हेतूने व्यक्ती किंवा मालमत्तेविरुद्ध करण्यात आलेल्या अपराधासाठी (संबंधीत कलमातील विनिर्दिष्ट शिक्षा पूर्ण झाल्यानंतर कैदी संचित रजेसाठी पात्र ठरू शकतील) दोषी असणारे कैदी;

- (९) राज्य सरकारने ज्यांना सोडण्यास परवानगी दिलेली नाही असे कैदी किंवा कैद्यांचा प्रवर्ग किंवा ज्यांचे प्रकरण राज्य सरकारकडे सादर करण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत, असे कैदी;
- (१०) कायदेशीर कोठडीतून पळून गेलेले किंवा पळून जाण्याचा प्रयत्न केलेले किंवा अभिवचन रजेवर किंवा संचित रजेवर सुटका झाल्यानंतर विहित दिनांकास परत येण्यास कोणत्याही पद्धतीने कसूर केली असेल, असे कैदी;
- (११) सार्वजनिक शांततेला ज्या कैद्यांच्या हजर असण्यामुळे धोका उत्पन्न होतो किंवा अन्यथा बाधा पोहचते असे समजले जात असेल किंवा ज्यांच्याविरुद्ध जिल्हा दंडाधिकारी व पोलिस अधीक्षक यांनी आदेश दिलेले असतील;
- (१२) जे कैदी धोकादायक समजले जात असतील किंवा जे कैदी कारागृहामध्ये मारामारी, हल्ला, दंगा, उठाव किंवा कारागृहातून पळून जाणे यांसारख्या गंभीर गुन्ह्यांमध्ये सहभागी असतील किंवा ज्या कैद्यांनी कारागृह शिस्तीचा गंभीर स्वरूपाचा भंग करण्यात चिथावणी दिल्याचे आढळून आले असेल आणि अंमली व मनः प्रभावी पदार्थांची तस्करी करत असल्याचे आढळून आलेले किंवा बलात्कार किंवा बलात्कारासह हत्या, बलात्काराच्या प्रयत्नासह हत्या याबद्दल दोषी असलेले कैदी, (संबंधीत कलमातील विनिर्दिष्ट शिक्षा पूर्ण केल्यानंतर, संचित रजेसाठी पात्र ठरू शकतील); विदेशी कैदी
- (१३) जे कैदी दरोडा, दहशतवादी कारवाया, राज्याविरुद्ध बंड, खंडणीसाठी अपहरण यांसारख्या गुन्ह्यांमध्ये अपराधसिद्ध ठरवलेले असतील (कैदी, संबंधीत कलमातील विनिर्दिष्ट शिक्षा पूर्ण केल्यानंतर, संचित रजेसाठी पात्र ठरू शकतील);
- (१४) मृत्युदंडाची शिक्षा झालेले कैदी;
- (१५) जे कैदी शांतता व चांगली वागणूक यासाठी हमी देऊ न शकल्याबद्दल अपराधसिद्ध ठरवलेले असतील;
- (१६) जे कैदी मानसिकदृष्ट्या आजारी असतील व ज्यांना त्यातून बरे झाल्याबाबत वैद्यकीय अधिका-याने प्रमाणपत्र दिलेले नसेल;
- (१७) केंद्र शासनाची मान्यता नसेल, तर ज्या कैद्यांना केंद्र सरकारचा कार्यकारी अधिकार लागू असलेल्या बाबींसंबंधात केलेल्या कोणत्याही कायद्याचे उल्लंघन केल्याबद्दल अपराधसिद्ध ठरवलेले असेल;
- (१८) ज्याकैद्यांची रजेवर मुक्तता केल्यामुळे देशामध्ये इतरत्र वाईट परिणाम होणार असतील;
- (१९) ज्या कैद्यांची रजेवर मुक्तता केल्यामुळे स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या, विधानमंडळ आणि संसदेच्या निवडणूकीच्या काळामध्ये लागू असलेल्या आचारसंहितेचा भंग होण्याची शक्यता असेल;
- (२०) पोलिसांच्या/ कारागृह अधिका-यांच्या मते संचित रजेवर फ़रार होण्याची शक्यता आहे असे कैदी;
- (२१) बालकांवरील लैंगिक अपराध किंवा मानवी अपव्यापाराबाबतच्या अपराधाबद्दल दोषी ठरलेले कैदी.

५. मुख्य नियमाच्या नियम ५ ऐवजी पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

५. नियम ३ मध्ये विहित केलेल्या कालावधीमध्ये एखाद्या कैद्यास सर्वसाधारणपणे संचित रजा मंजूर करण्यात येईल.

६. मुख्य नियमाच्या नियम ६ ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

६. संचित रजा मिळविण्यास इच्छुक असलेल्या कैद्याने, योग्य तो जामीन दिल्याशिवाय त्याला संचित रजा मंजूर करण्यात येणार नाही. चांगल्या पूर्व - चारित्र्याचे त्याचे कुटुंब सदस्य, नातेवाईक, मित्र किंवा त्याच्या स्वग्रामातील स्थानिक संस्थेचे सदस्य, पोलिस पाटील किंवा नोंदणीकृत वैद्यक व्यवसायी इच्छुक असल्यास किंवा स्वीकाराहार्य असल्यास त्यांना देखील जामीन राहण्याची मुभा देण्यात येईल. मंजूरी प्राधीकरण निश्चित करील अशा रकमेचा, या नियमांसोबत जोडण्यात आलेल्या 'नमुना अ' मध्ये नमूद केल्यानुसार जामीन बंधपत्र करण्यास निवडण्यात आलेला जामीनदार इच्छुक असला पाहिजे;

परंतु, मंजूरी देणा-या प्राधिका-यास, महाराष्ट्र खुले कारागृह नियम, १९७१ याच्या नियम २ च्या खंड (ब) मधील व्याख्येनुसार खुल्या कारागृहात कारावास भोगत असलेल्या कैद्यांच्या बाबतीत जामीनदाराबाबतची अट शिथील करता येईल.

७. मुख्य नियमाच्या नियम ८ ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

८. (१) कैदी संचित रजेसाठी पात्र होण्याच्या दोन महिने अगोदर, कारागृह अधीक्षक कैद्याला त्यानुसार कळवील. कैद्याची अशा रजेवर जाण्याची इच्छा असल्यास त्याचे संपूर्ण नाव, ज्या ठिकाणी संचित रजा व्यतीत करण्याची त्याची इच्छा असेल त्या ठिकाणचा संपूर्ण पत्ता, संचित रजेवरून त्याला घेणा-या आणि जामीन बंधपत्रदेण्यास इच्छुक असणा-या व्यक्तीचे पूर्ण नाव जामीनखतात स्पष्टपणे नमूद करून कारागृह अधीक्षकांमार्फत संबंधीत कारागृह उपमहानिरीक्षक यांचेकडे अर्ज (दोन प्रतीत) करील आणि तसेच तो, येण्या- जाण्याचा दोन्ही प्रवासांचा किंवा एका बाजूचा खर्च करण्याच्या स्थितीत आहे किंवा कसे आणि नसल्यास, अशा प्रवासासाठी त्याला आवश्यक अशा खर्चाची रक्कम देखील त्यात नमूद करील.

(२) उप- नियम (१) खालील अर्ज प्राप्त झाल्यावर, कैदी संचित रजेवर सोडण्यास प्रथम दर्शनी हक्कदार नसल्याखेरीज, कारागृह अधीक्षक तो अर्ज त्यास योग्य वाटेल अशा अभिप्रायांसह, सहा दिवसांच्या आत, आयुक्तालयातील संबंधीत सहायक पोलिस आयुक्ताकडे किंवा यथास्थिती त्या क्षेत्राच्या पोलिस उप अधीक्षकाकडे पाठवील. कैद्यांच्या नामनिर्देशन तक्त्यासह पत्राच्या प्रतीवर कारागृह अधीक्षक, पृष्ठांकन करील आणि पृष्ठांकन केलेले पत्र व पत्राची एक प्रतसंबंधीत कारागृह उपमहानिरीक्षक यांना पाठवील आणि अशा पृष्ठांकनामध्ये, इतर गोष्टींबरोबरच पुढील गोष्टी देखील नमूद करण्यात येतील-

(क) संबंधीत कैद्याने कारागृहात कमावलेली असेल अशा रकमेसह त्याच्या खाती जमा असलेली रक्कम,

(ख) येण्या- जाण्याच्या प्रवासासाठी आवश्यक असलेली रक्कम,

(ग) अधीक्षकाला उचित वाटेल अशी जामीनाबद्दलची रक्कम,

- (घ) ज्या गावामध्ये, तालुक्यामध्ये व जिल्हा आणि राज्यात आपली संचित रजा उपभोगण्याचे कैद्याने प्रस्तावित केले असेल, ते गाव, तालुका, जिल्हा आणि राज्याचे नाव,
 (ड) तो ज्या जिल्ह्याचा असेल त्या जिल्ह्याचे नाव,
 (च) ज्या जिल्ह्यात त्यास दोषी ठरविण्यात आले होते, त्या जिल्ह्याचे नाव.

२ (अ) त्या क्षेत्राचे सहाय्यक पोलिस आयुक्त/ यथास्थिती पोलिस उप अधीक्षक यांना त्यांच्या अभिप्रायासोबत, कैदी संचित रजेवर असताना कैद्याचा ज्याच्या सोबत राहण्याचा हेतू आहे, अशा नातेवाईकासंबंधातील पुढील माहिती सादर करण्याची विनंती करण्यात येईल:-

- (क) संबंधीत कैद्याशी असलेले त्यांचे नाते,
 (ख) संचित रजेवर असताना कैद्याला ठेऊन घेण्यासअसे नातेवाईक इच्छुक आहेत किंवा कसे,
 (ग) ते (उदा. नातेवाईक) जामीन बंधपत्र लिहून देण्यास इच्छुक आहेत किंवा कसे.

२ (ब) त्या क्षेत्रातील सहाय्यक पोलिस आयुक्त/ यथास्थिती, पोलिस उप अधीक्षक यांचेकडून कैद्याच्या संचित रजा कालावधीसाठी अहवाल मागवण्यात येईल.

(३) त्या क्षेत्राचे सहाय्यक पोलिस आयुक्त/ यथास्थिती, पोलिस उप अधीक्षक, त्यानंतर बावीस दिवसांच्या आत तो अर्ज, त्यांच्या शिफारशीसह संबंधीत कारागृह उपमहानिरीक्षक यांचेकडे सादर करतील.

(४) त्या क्षेत्राचे सहाय्यक पोलिस आयुक्त/ यथास्थिती, पोलिस उप अधीक्षक, हे कारागृह उप-महानिरीक्षक यांना अर्ज सादर करण्यापूर्वी कैद्याचे निवेदन, तो येण्या-जाण्याचाकिंवा यथास्थिती एका वेळच्या प्रवासाचा खर्च करू शकत नाही, असे कोणतेही कारण असल्यास त्याबाबत चौकशी करण्याची व्यवस्था करतील, आणि त्यानुसार शिफारस करतील.

(५) संचित रजेची शिफारस केलेली नसल्यास, त्यासंदर्भात आवश्यक कारणे देण्यात येतील.

(६) उप नियम (३) खालील शिफारशीसह तो अर्ज प्राप्त झाला असेल तर, रजा मंजूरी प्राधिकारी सतरा दिवसांच्या आत रजेबाबतच्या अर्जावर विचार करील व आदेशात विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या अटीच्या आधारेत्या कैद्याची संचित रजेवर मुक्तता करण्यासाठी आदेश देईल.

(७) संचित रजा नामंजूर करताना ज्या कारणांसाठी संचित रजेची कैद्याची विनंती फेटाळण्यात आली असेल ती कारणे त्या कैद्याला कळविण्यात येतील. अधीक्षक, कैद्याचा अर्ज नामंजूर करण्याची कारणे कळवील आणि आदेशाची प्रत कैद्यास यथोचितरित्या दिली असल्याची खात्री करील.

(८) मुख्य नियमांच्या नियम १० ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येतील:-

१०. रजा मंजूरी प्रधिकारी, आवश्यकता भासल्यास, या नियमांना जोडलेल्या नमुना 'ब' मध्ये कैद्याने करून दिलेल्या त्याच्या वैयक्तिक बंधपत्रास किंवा रोख प्रतिभूती- नमुना 'क' मध्ये (कैद्याची खाजगी रोख आणि वेतनाची रक्कमरोख प्रतिभूती म्हणून घेण्यात येईल) घेऊन कैद्यास संचित रजा मंजूर करील आणि या नियमांना जोडलेल्यानमुना 'अ' मध्ये जामीनबंधपत्र करून देण्याच्या अधीन राहून

अशा रजेवर सोडण्यात येईल. पुढील कोणत्याही किंवा सर्व शर्तीच्या अधीन राहून रजेवर सोडण्यात येईल:-

- (१) उक्त कैदी हा संचित रजेवरसोडल्याच्या कालावधी दरम्यान ----- जिल्ह्यातील/ बृहन्मुंबईतील - ----- तालुक्यात राहील आणि सहाय्यक पोलिस आयुक्त, ----- किंवा संबंधीत पोलिस उप अधीक्षक,----- यांच्याकिंवा उक्त सहाय्यक पोलिस आयुक्त किंवापोलिस उप- अधीक्षक याबाबतीत नियुक्त करील अशा अधिका-याच्या परवानगीखेरीज, कैदी उक्त जिल्ह्याच्या/ बृहन्मुंबईच्या सीमेबाहेर जाणार नाही,
- (२) उक्त कैदीआपले वर्तन चांगले ठेवील आणि भारतामध्ये अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये किंवा त्याद्वारे शिक्षापात्र असलेलाकोणताही अपराध करणार नाही.
- (३) उक्त कैदी दुर्वर्तनी लोकांशी संपर्क ठेवणार नाही किंवा दुराचारी जीवन व्यतीत करणार नाही.
- (४) उक्त कैदी संचित रजेच्या कालावधी दरम्यान धर्मांतर करू इच्छित असल्यास, त्याबाबतीत सहाय्यक पोलिस आयुक्त/ पोलिस उप अधीक्षक यांना तसेच ज्या कारागृहातून त्याची रजेवर सुटका करण्यात आली असेल, त्या कारागृहाच्या अधीक्षकास आपल्या इराद्याच्या किमान सात दिवस आधी पूर्वसूचना देईल. तसेच त्याचा धर्म वा जे कोणतेही नवीन नाव त्याने धारण करण्याचे ठरविले असेल, त्याबाबतची माहिती त्यांना देईल.
- (५) उक्त कैदी, संचित रजेचा कालावधी समाप्त झाल्यावर नियत दिनांकास ज्या कारागृहातून त्याला रजेवर सोडण्यात आले असेल त्या कारागृहात स्वतःहून हजर राहील.
- (६) उक्त कैदी,संचित रजेच्या कालावधीत,आठवड्यातून दोनदा किंवा मंजूरी प्राधिका-याने दिलेल्या आदेशाप्रमाणे संबंधीत पोलिस स्टेशनलाहजेरी देईल.

किंवा

- उक्त कैदी, (१) मध्ये नमूद केलेल्या ठिकाणी पोहचल्यावरलगेच सर्वात जवळच्या पोलिस स्टेशनला वरील प्रमाणे उपस्थिती कळवील आणि त्यानंतर पुढे तशीच हजेरी देईल.
- (७) उक्त कैदी, ज्या अपराधाबद्दल सिद्धापराधी ठरली होती, तो अपराध, ज्या ठिकाणी घडला होता, अशा ठिकाणी भेट देण्यापासून त्याला मनाई करण्यात येईल किंवा त्या कैद्याला तेथे जाण्यास प्रतिबंधीत करण्यात येईल.
- (८) अशा व इतर अटी या संचित रजा किंवा अभिवचन रजेच्या मुक्तता आदेशात नमूद केलेल्या असतील (यादी -----).

९. मुख्य नियमांच्या नियम ११ ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येतील:-

११. कैद्यास संचित रजेवर सोडण्यापूर्वी त्याबाबतच्या मुक्तता आदेशावर त्याच्याकडून खालील प्रमाणे प्रतिज्ञापत्र करून घेण्यात येईल-

" मी याद्वारे मुक्तता आदेशातील वरील शर्ती मान्य करतो आणि त्यांचे पालन करण्यास संमती देतो आणि मी असे कबूल करतो/ करते की, या शर्तीचे किंवा त्यांपैकी कोणत्याही शर्तीचे माझ्याकडून पालन करण्यात कसूर झाली तर, रजा मंजूरी प्राधिका-यास मुक्तता आदेश रद्द करता येईल आणि मी दिलेली सुरक्षा ठेव जप्त करता येईल आणि कोणत्याही पोलिस अधिका-यामार्फत वॉरंटशिवाय मला अटक होऊ शकेल आणि उर्वरीत शिक्षा भोगण्यासाठी माझी कारागृहात रवानगी करण्यात येईल आणि मी आणखी

असेही कबूल करतो/करते की,या शर्तीचे किंवा त्यांपैकी कोणत्याही शर्तीचे मी पालन केले नाही तर मी अपराधसिद्धीनंतर कारागृह अधिनियम, १९८४, महाराष्ट्र राज्यास लागू असताना, याच्या कलम ५१ (ब) अन्वये दोन वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासास किंवा रू. १०००/- पर्यंत असू शकेल इतक्या दंडाच्या शिक्षेस किंवा दोन्हीही शिक्षेस पात्र असेन. मी आणखी असेही कबूल करतो/करते की, जर मी संचित रजेची मुदत संपल्यानंतरनियत दिनांकास प्रत्यार्पण करण्यात कसूर केली तर माझ्यावर भारतीयदंड संहितेच्या कलम २२४ अन्वये खटला भरण्यास मी पात्र असेन."

१०. मुख्य नियमांचा नियम १३ (संचित रजा कालावधी वाढविण्याची तरतूद) वगळण्यात येईल.

११. मुख्य नियमांच्या नियम १४ ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

(१) जेव्हा कोणत्याही कैद्यास संचित रजेवर सोडण्यात येत असेल तेव्हा, त्याला संचित रजेवर सोडण्याची सूचना, कारागृह अधीक्षकांद्वारे तात्काळ पुढील यंत्रणांना देतील-

(१) संबंधीत कारागृह उपमहानिरीक्षक,

(२) कैदी त्याची/ तिची संचित रजा ज्या क्षेत्रात व्यतीत करणार आहे किंवा व्यतीत करण्यास इच्छित आहे त्या क्षेत्राच्या पोलिस उप अधीक्षक आणि जर कैदी त्याची/ तिची संचित रजा आयुक्तालयाच्या क्षेत्रात व्यतीत करणार असेल तर, संबंधीत सहाय्यक पोलिस आयुक्त,

(३) ज्या क्षेत्रात कैद्यास सिद्धापराधी ठरविण्यात आले त्या क्षेत्राच्या पोलिस उप अधीक्षकाकडे; आणि जर कैद्यास आयुक्तालयाच्या क्षेत्रात सिद्धापराधी ठरविण्यात आले असेल तर, संबंधीत सहाय्यक पोलिस आयुक्ताकडे,

(४) जर कैदी हा मूळचा महाराष्ट्र राज्याखेरीज अन्य राज्यातील असेल तर, संबंधीत जिल्ह्याच्या जिल्हादंडाधिका-याकडे/ पोलिस अधीक्षकाकडे.

(२) संचित रजेचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर कैद्याने कारागृह प्राधिका-यांकडे स्वतःला स्वाधीन केले नसेल तर, मंजूरी प्राधिका-याला, ज्या शर्तीवर संचित रजा मंजूर करण्यात आली त्यापैकी एखाद्या शर्तीची पूर्तता केली नसल्याबद्दल खात्री पटली असेल तर, असा संचित रजा मंजूर करणारा आदेश रद्द करता येईल. असा मंजूरी आदेश रद्द केल्याची सूचना, उप नियम (१) च्या खंड (दोन), (तीन)व (चार) यामध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या अधिका-यांना तुरुंग अधीक्षक तात्काळ देतील. अशा सूचनेवरून पोलिस प्राधिकारी, कैद्यास अटक करू शकतील, आणि त्याच्या शिक्षेच्या न संपलेल्या भागाकरिता शिक्षा भोगण्यासाठी त्यास परत पाठवतील.

(३) जर कैदी संचित रजेवरून परत आला नाही तर, कारागृह प्राधिकारी, राज्य गुन्हे अभिलेख केंद्राच्या संकेतस्थळावर त्याचे छायाचित्र व तपशील ठेवतील, आणि राज्य गुन्हे अन्वेषण विभागास कळवतील आणि कारागृह प्राधिकारी, भारतीय दंड संहितेच्या कलम २२४ अन्वये खटला दाखल करील. असे प्रकरण नोंदविल्यानंतर जर कैद्यास अटक करण्यात आली नाही तर, संबंधीत पोलिस ठाणे, फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या कलम ८२ व ८३ अन्वये कार्यवाही सुरू करील.

१२. मुख्य नियमांच्या नियम १६ ऐवजी पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

१६. संचित रजेचा कालावधी हा शिक्षा माफीचा कालावधी म्हणून गणण्यात येईल.

१३. मुख्य नियमांच्यानियम १९ ऐवजी पुढील नियम दाखल करण्यात येतील:-

"१९. एखाद्या कैद्यास, आकस्मिक अभिवचन रजेवर केव्हा सोडता येईल-

१. आकस्मिक अभिवचन रजा:- (क) विदेशी कैदी तसेच मृत्यूदंडाची शिक्षा झालेले कैदी यांच्या व्यतिरीक्त इतर कैदी हे पितृक आजोबा किंवा आजी/ वडील/ आई/ पती अथवा पत्नी/ मुलगा/ मुलगी/ भाऊ/ बहीण यांच्या मृत्यूप्रसंगी आणि मुलगा/ मुलगी/ भाऊ/ बहीण यांच्या विवाहाप्रसंगी १४ दिवसांच्या तातडीच्या अभिवचन रजेसाठी पात्र असतील.

परंतु आकस्मिक अभिवचन रजेला कोणतीही मुदतवाढ दिली जाणार नाही.

(ख) पितृक आजोबा किंवा आजी/ वडील/ आई/ पती- पत्नी/ मुलगा/ मुलगी/ भाऊ/ बहीण यांच्या मृत्यूच्या प्रसंगी कारागृह अधीक्षक आणि मुलगा/ मुलगी/ भाऊ/ बहीण यांच्या विवाहासाठी संबंधीत विभागीय उपमहानिरीक्षक हे सक्षम प्राधिकारी असतील. आकस्मिक अभिवचन रजा मंजूरी प्राधिकारी, रजा मंजूर करताना पोलिस बंदोबस्तात अथवा कैद्याने केलेला अपराध आणि यापूर्वीच्या रजेदरम्यानची कैद्याची वर्तणूक विचारात घेऊन, स्थानिक पोलिस ठाण्यास दररोज हजर होण्याच्या शर्तीसह अभिवचन रजा मंजूर करावी किंवा कसे हे ठरवील. पोलिस बंदोबस्ताचा खर्च, अभिवचन रजेवर मुक्त करण्यापूर्वी कैद्याला स्वतः जमा करावा लागेल.

(२) नियमित अभिवचन रजा- संचित रजेसाठी पात्र ठरलेले सर्व कैदी, पुढील कारणांकरिता नियमित अभिवचन रजेसाठी पात्र असतील:-

क. वडील/ आई/ पती- पत्नी/ मुलगा/ मुलगी यांचे गंभीर आजारपण

ख. पत्नीची प्रसूती (अति सुरक्षेची जोखीम असलेले कैदी वगळून)

ग. घर पडणे, पूर, आग, भूकंप इत्यादी सारख्या नैसर्गिक आपत्तींच्या बाबतीत

परंतु, कैद्याला वर नमूद केलेल्या जवळच्या नातेवाईकांचा मृत्यू वगळून त्याचा मागील आकस्मिक किंवा नियमित अभिवचन रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या कालावधीपर्यंत आकस्मिक किंवा नियमित अभिवचन रजेवर सोडता येणार नाही.

नियमित अभिवचन रजेच्या बाबतीत, अभिवचन रजेच्या दिवसांची मर्यादा पुढील प्रमाणे असेल:-

(क) कैद्याची सरासरी शिक्षा ही, पाच वर्षांपेक्षा अधिक नसेल तर,

(१) सिद्धापराधी ठरलेल्या अपराधाखाली कैदी कारागृहात दाखल झाल्याच्या दिनांकापासून एक वर्षाचा कारावास भोगून पूर्ण झाल्यानंतर; परंतु, मागील संचित रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिने पूर्ण झाल्यानंतर कैद्यास नियमित अभिवचन रजेवर पहिल्यांदा सोडण्याबाबत विचार करण्यात येईल.

(२) मागील संचित रजेवरून अथवा नियमित अभिवचन रजेवरून परत आल्यापासून प्रत्यक्ष कारावासास सहा महिने पूर्ण झाल्यानंतर कैदी पुढील नियमित अभिवचन रजेसाठी पात्र असेल.

(३) कैदी, वर्षभरात कमाल ४५ दिवसांच्या अभिवचन रजेसाठी पात्र असेल; मात्र केवळ अपवादात्मक परिस्थितीत, हा कालावधी तीन वर्षांतून एकदा ६० दिवसांपर्यंत वाढविता येईल.

- (ख) कैद्याची सरासरी शिक्षा ही, पाच वर्षांपेक्षा अधिक असेल परंतु चौदा वर्षांपेक्षा अधिक नसेल तर,
 (१) सिद्धापराधी ठरलेल्या अपराधाखाली कैदी कारागृहात दाखल झाल्याच्या दिनांकापासून दोन वर्षे कारावास भोगून पूर्ण झाल्यानंतर, परंतु मागील संचित रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिने झाल्यानंतर कैद्यास पहिल्यांदा नियमित अभिवचन रजेवर सोडण्यासाठी विचार करण्यात येईल.
 (२) प्रत्यक्ष कारावासास एक वर्ष पूर्ण झाल्यानंतर आणि मागील संचित रजेवरून किंवा नियमित अभिवचन रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिने झाल्यानंतर नियमित अभिवचन रजेसाठी कैदी पात्र असेल.
 (३) कैदी, वर्षभरात कमाल ४५ दिवसांच्या अभिवचन रजेसाठी पात्र असेल, मात्र केवळ अपवादात्मक परिस्थितीत, हा कालावधी केवळ तीन वर्षांतून एकदा ६० दिवसांपर्यंत वाढविता येईल.

- (ग) कैद्यास जन्मठेपेची शिक्षा झाली असेल किंवा सरासरी शिक्षा १४ वर्षांपेक्षा अधिक असेल तर,
 (१) सिद्धापराधी गुन्ह्यांतर्गत तुरुंगात दाखल झाल्याच्या दिनांकापासून मोजण्यात आलेली कारावासाची तीन वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर नियमित अभिवचन रजेवर पहिल्यांदा सोडण्यासाठी कैद्याचा विचार केला जाईल.

परंतु त्याकरिता बंद्यास देण्यात आलेल्या मागील संचित रजेवरून बंदी कारागृहात दाखल झालेल्या दिनांकापासून सहा महिने झालेले असणे आवश्यक आहे.

- (२) कैदी, प्रत्यक्ष कारावासाचे एक वर्ष संपल्यानंतर पुढील नियमित अभिवचन रजेसाठी पात्र असेल आणि त्यापुढील रजेसाठी मागील संचित रजेवरून किंवा नियमित अभिवचन रजेवरून परत आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिने पूर्ण झाल्यानंतर पात्र असेल.
 (३) कैदी, वर्षभरात कमाल ४५ दिवसांच्या अभिवचन रजेस पात्र असेल, जी फ़क्त अपवादात्मक परिस्थितीत तीन वर्षांमध्ये एकदा ६० दिवसांपर्यंत वाढविता येईल.

१४. मुख्य नियमातील नियम २० ऐवजी पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

२०. अभिवचन रजा हे प्रोत्साहन नाही. त्यामुळे शिक्षा माफ़ीमध्ये गणली जाणार नाही.

१५. मुख्य नियमातील नियम २२ ऐवजी पुढील नियम दाखल करण्यात येईल:-

२२. (१) अभिवचन रजेसाठी इच्छूक असणारा कोणताही कैदी, सर्वसाधारणपणे आपला अर्ज या नियमांना जोडलेल्या नमुना 'ड' मध्ये (तीन प्रतीत) कारागृह अधीक्षकास सादर करील, जो त्यावर आपला शेरा नोंदवील आणि एक प्रत कैद्याच्या नामनिर्देशन तक्त्यासह सहा दिवसांच्या आत थेट सक्षम प्राधीका-याकडे सादर करील आणि दुसरी प्रत कैदी ज्या क्षेत्रात त्याच्या अभिवचन रजेचा कालावधी व्यतीत करणार आहे, त्या क्षेत्राच्या पोलिस उप अधीक्षकास किंवा असे ठिकाण आयुक्तालयाच्या क्षेत्रात येत असेल तर संबंधीत सहायक पोलिस आयुक्तांकडे सादर करेल,

टीप:- खोट्या कारणास्तव अभिवचन रजेसाठी अर्ज करणारे किंवा सवलतीचा दुरुपयोग करणारे किंवा जो अभिवचन रजेच्या कोणत्याही शर्तीचा भंग करणारेकैदी, राज्याला ज्या प्रमाणे लागू असेल त्याप्रमाणे, कारागृह अधिनियम, १८९४ च्या कलम ५१- ब खालीशिक्षा होण्यासाठी पात्र असेल.

(२) संबंधीत पोलिस उप अधीक्षक किंवा यथास्थिती सहाय्यक पोलिस आयुक्त, ज्या कारणास्तव किंवा कारणांस्तव अभिवचन रजेवर सोडण्यासाठी अर्ज करण्यात आला आहे, ते खरेआहे/ ती खरी आहेत किंवा कसे, याची खात्री करून घेण्यासाठी तात्काळ चौकशी करील आणि आपला अहवाल पंधरा दिवसांच्या आत सक्षम प्राधिका-यास सादर करील व त्या अहवालात इतर गोष्टींबरोबरच अभिवचन रजा मंजूर करण्याची शिफारस केली आहे किंवा कसे आणि त्याच प्रमाणे कैद्यास अभिवचन रजेवर सोडल्यास शांततेचा भंग होण्याची शक्यता आहे किंवा कसेहे नमूद करील.

१६. मुख्य नियमाच्या नियम २३ ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येईल-

२३. अभिवचन रजेसाठीचा अर्ज प्राप्त झाल्यावर, सक्षम प्राधिका-यास, त्याला आवश्यक वाटेल अशी चौकशी करता येईल आणि त्याला योग्य वाटेल असे आदेश देता येतील. संबंधीत कैद्याला अभिवचन रजेवर सोडण्यास कोणताही आक्षेप नाही, असे सक्षम प्राधिका-याच्या निदर्शनास आले असेल, तर तो नियम २२ (२) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे संबंधीत पोलिस उप अधीक्षक किंवा सहाय्यक पोलिस आयुक्त यांचेकडून चौकशी अहवाल प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून सतरा दिवसांच्या आत कैद्याला अभिवचन रजेवर सोडण्यासाठी आदेश काढील.

टीप:- (१) पंधरा दिवसांच्या कालावधीत पोलिस चौकशीचा अहवाल सादर करण्याची (जबाबदारी) संबंधीत पोलिस प्राधिका-यावर असेल आणि इ- मेल/ फॅक्स यांसारखी इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांचा चौकशी अहवाल पाठविण्यासाठी वापरण्यात येईल.

(२) अभिवचन रजेसाठी कैद्यांनी सादर करण्यात केलेल्या वैद्यकीय प्रमाणपत्राची पडताळणी आणि सत्यापन, सार्वजनिक आरोग्य केंद्राच्या जिल्हा शल्यचिकित्सक/ वैद्यकीय अधीक्षक/ प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील स्थानिक वैद्यकीय अधिका-याद्वारे करण्यात येईल.

१७. मूळ नियमांतील नियम २४ नंतर, पुढील नियम २४ क समाविष्ट करण्यात येईल-

" २४ क. ज्या शर्तीच्या अधीनतेने कैद्याला अभिवचन रजा मंजूर करण्यातयेईल, त्या शर्ती- अभिवचन रजा मंजूर करणा-या प्राधिका-यास,कैद्याने नमुना 'अ' मध्ये जामीनबंधपत्र, नमुना 'ब' मध्ये वैयक्तिक जातमुचलका निष्पादित करण्याच्या आणि त्यात नमूद केलेल्या सर्व किंवा कोणत्याही शर्ती आणि सक्षम प्राधिका-याद्वारे विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या इतर शर्तींचे पालन करण्यासाठी असलेल्या संबंधीत कारागृहाच्या अधीक्षकाद्वारे निश्चित करण्यात आलेला परतावा योग्य अनामत रकमेच्या (नमुना- 'क') कैद्याने भरणा करण्याच्या अधीन राहून अभिवचन रजा मंजूर करता येईल;

परंतु गंभीर अपराधासाठी सिद्धापराधी ठरलेल्या कैद्याला जेव्हा अभिवचन रजेवर सोडण्यात येईल तेव्हा, कैदी ज्या ठिकाणी आपली अभिवचन रजा व्यतित करण्यास इच्छुक आहे, त्या ठिकाणाच्या जवळच्या पोलिस ठाण्यात आठवड्यातून दोनदा किंवा रजा मंजूर करणा-या प्राधिका-याद्वारे आदेश दिल्याप्रमाणे हजेरी

लावण्याचे निदेश किंवा कैद्यांना तसे करणे भाग पाडणा-या शर्तीचा समावेश अभिवचन रजेच्या आदेशात करण्यात येईल;

परंतु नियत दिनांकासतो स्वाधीन न होता, त्याने अभिवचन रजा नियमांचे उल्लंघन केल्यास अनामत रक्कम जप्त करण्यात येईल आणि कारागृह प्राधिकारी भारतीय दंड संहितेच्या कलम २२४ अन्वये खटला दाखल करील. असा खटला दाखल करण्यात आल्यावर, कैद्यास अटक करण्यात न आल्यास, संबंधीत पोलिस ठाणे फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या कलम ८२ व ८३ अन्वये कार्यवाही सुरू करील.

कैद्याला अभिवचन रजेवर सोडण्यापूर्वी, सुटकेच्या आदेशावरच त्याच्याकडून पुढीलप्रमाणे प्रतिज्ञापत्र घेण्यात येईल:-

"मी, याद्वारे सुटका आदेशाच्या वरील शर्तीचा स्वीकार करीत आहे व त्यांचे पालन करण्याचे मान्य करत आहेव त्यांचे पालन करण्याचे मान्य करत आहे आणि मी अभिस्वीकृत करतो/करते की, मी जर या शर्तीची किंवा त्याच्या कोणत्याही भागाची पूर्तता करण्यात कसूर केली तर रजा मंजूर करणा-या प्राधिका-यास सुटकेचा आदेश रद्द करता येईल आणि मी भरलेली प्रतिभूती रक्कम जप्त करता येईल आणि कोणत्याही पोलिस अधिका-याद्वारे मला वॉरंटशिवाय अटक होऊ शकेल आणि माझ्या शिक्षेचा उर्वरीत भाग भोगण्यासाठी कारागृहात परत पाठविण्यात येईल, आणि मी आणखी असेही अभिस्वीकृत करतो/ करते की, मी जर या शर्तीची आणि त्यांच्या कोणत्याही भागाची पूर्तता करण्यात कसूर केली तर अपराधसिद्धीनंतर, महाराष्ट्र राज्यास लागू असेल त्याप्रमाणे, कारागृह अधिनियम, १९८४, याच्या कलम ५१ (ब) खाली दोन वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची शिक्षा किंवा रू. १०००/- पर्यंत असू शकेल इतक्या दंडाची शिक्षा यासाठी किंवा दोन्ही शिक्षांसाठी पात्र असेल. मी आणखी असे अभिस्वीकृत करतो/ करते की, जर मी अभिवचन रजेचा कालवधी संपल्यानंतर नियत तारखेस स्वाधीन होण्यात कसूर केली तर, माझ्यावर भारतीय दंड संहितेच्या कलम २२४ खाली खटला चालविण्यास पात्र असेन."

२४ ख. जर अभिवचन रजेचा आदेश तरतूदींच्या विरुद्ध असेल तर, संबंधीत अधीक्षक आदेशातील विसंगतीचा उल्लेख करून, रजा मंजूर करणा-या प्राधिका-याकडे आदेश परत पाठवील. रजा मंजूर करणारा प्राधिकारी, संबंधीत कारागृहाच्या अधीक्षकाद्वारे प्राप्त झालेल्या अशा संदर्भाचा पुनःविचार करेल.

१८. मुख्य नियमांमधील नियम २५ (अभिवचन रजेच्या कालावधीत वाढ) वगळण्यात येईल.

१९. मुख्य नियमांच्या नियम २७ ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येतील.

(१) ज्या वेळी कोणत्याही कैद्यास रजेवर सोडण्यात येईल, त्यावेळी रजेवर सोडल्याची सूचना, ज्याने त्यास अभिवचन रजेवर सोडण्याची परवानगी दिली आहे अशा प्राधिकरणाला, कारागृह अधीक्षकांद्वारे तात्काळ देण्यात येईल आणि त्याच्या प्रती पुढील यंत्रणांकडे पाठविण्यात येतील-

(क) अपर पोलिस महासंचालक व महानिरीक्षक, कारागृह व सुधारसेवा, महाराष्ट्र राज्य, पुणे तसेच संबंधीत कारागृह उप महानिरीक्षक यांचेकडे,

(ख) कैदी, ज्या क्षेत्रात त्याचा/ तिचा अभिवचन रजा कालावधी घालविण्यास इच्छूक असेल तेथील संबंधीत उप अधीक्षक किंवा आयुक्तालयाच्या क्षेत्रात संबंधीत सहाय्यक पोलिस आयुक्ताकडे,

(२)जेव्हा कैदी, अभिवचन रजेचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर स्वतःला कारागृह प्राधीका-यांच्या स्वाधीन करणार नाही, तेव्हा सक्षम प्राधीकारी, अशा अभिवचन रजा मंजूरीचे त्याचे आदेश रद्द करील आणि अशी अभिवचन रजा रद्द केल्यासंबंधीची सूचना उप नियम (१) च्या खंड (२) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या अधिका-यांना कारागृहाच्या अधीक्षकांद्वारे तात्काळ देण्यात येईल. अशी सूचनाप्राप्त झाल्यानंतर, पोलिस प्राधीकारी, भारतीय दंड संहितेच्या कलम २२४ अन्वये कैद्यास अटक करतील आणि भारतीय दंड संहितेच्या कलम २२४ अन्वये प्रकरणाची नोंद केल्यानंतर त्यास उर्वरीत शिक्षा भोगण्याकरिता परत पाठविले जाईल. जर पोलिसांनी कैद्यास अटक केली नाही तर संबंधीत पोलिस, फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या कलम ८२ व ८३ नुसार कार्यवाही करतील.

२०. अधिसूचना क्रमांक आरजेएम-२००३/प्र. क्र. ३२/पी.आर.एस.-२, दिनांक २३.२.२०१२ द्वारे अधिसूचित केलेली कारागृहे (मुंबई संचित रजा आणि अभिवचन रजा) (सुधारणा) नियम, २०१२, अधिसूचना क्रमांक जे. एल. एम.-१०१३/प्र. क्र. ११५/१३/पीआरएस-२, दिनांक १.१२.२०१५ द्वारे अधिसूचित केलेली महाराष्ट्र कारागृह (मुंबई संचित रजा व अभिवचन रजा) (सुधारणा) नियम, २०१५ आणि अधिसूचना क्रमांक एमआयएस-१३१६/प्र. क्र.६६९/१६/पीआरएस-३, दिनांक २६.८.२०१६ अन्वये अधिसूचित केलेली महाराष्ट्र कारागृह (मुंबई संचित रजा व अभिवचन रजा) नियम, २०१६ याद्वारे अधिक्रमित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

ना. श्री. कराड,
शासनाचे उप सचिव.

HOME DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg,
Hutatma Rajguru Chowk, Mumbai 400 032

Dated the 16th April 2018

NOTIFICATION**PRISONS ACT, 1984.**

No. MIS-1316/C.R.669/16/PRS-3.--- In exercise of the powers conferred by clauses (5) and (28) of section 59 of the Prisons Act (IX of 1894), in its application to the State of Maharashtra, and all other powers enabling it in that behalf, the Government of Maharashtra hereby makes the following rules further to amend the Maharashtra Prisons (Mumbai Furlough and Parole) Rules, 1959, namely:-

1. The rules may be called the Maharashtra Prisons (Mumbai Furlough and Parole) (Amendment) Rules, 2018.

1. After the Rule 1 of the Principal Rule, following Rule 1-A shall be inserted, namely:-

1. (A) Objectives:- Furlough and Parole leaves to inmates are progressive measures of correctional services. The objectives of releasing a prisoner on leave are:-

- (a) To enable the inmate to maintain continuity with his family life and deal with family matters,
- (b) To save him from evil effects of continuous prison life,
- (c) To enable him to maintain and develop his self- confidence,
- (d) To enable him to develop constructive hope and active interest in life.

2. For Rule 2 of the Principal Rules, following Rule shall be substituted, namely:-

2. (1) Sanctioning and Appellate Authority: The Deputy Inspector General of Prisons (Regional) (hereinafter referred to as "the Sanctioning Authority") shall subject to these rules be competent to grant furlough to convicted prisoners.

(2) If an application of release on furlough is refused by the Sanctioning Authority, an appeal shall lie to the Additional Director General of Prisons and Inspector General of Prison & Correctional Services.

(3) The convicted prisoner may against the order of the Sanctioning Authority make an appeal to the Additional Director General of Prisons and Inspector General of Prison & Correctional Services within thirty days from the receipt of the refusing order:

Provided that, the appellate authority may, admit the appeal after the expiry of the period of thirty days, if he is satisfied that the appellant was prevented by sufficient cause from filing the appeal in time.

(4) The decision of the appellate authority shall be final.

3. For Rule 3 of the Principal Rule, following Rule shall be substituted, namely:-

3. When prisoner may be granted furlough:- Subject to the provisions of rule 2 above, the convicted prisoners shall be eligible for furlough as per following criteria:-

(A) A prisoner, sentenced to imprisonment for a period exceeding one year but not exceeding five years,

(1) Shall become eligible for furlough on completion of one year of actual imprisonment.

(2) Shall become eligible for second release on furlough after completion of six months of actual imprisonment from the date of last return from furlough.

(3) Shall become eligible for subsequent releases after completion of six months of actual imprisonment from the date of last return from furlough.

(4) Prisoner shall not be given furlough exceeding 21 days in calendar year.

(B) A prisoner, sentenced to imprisonment for a period exceeding five years but not exceeding fourteen years,

(1) Shall become eligible for furlough on completion of two years of actual imprisonment.

(2) Shall become eligible for second release on furlough after completion of one year of actual imprisonment from the date of return from furlough granted for the first time.

(3) Shall become eligible for subsequent releases on furlough after completion of six months of actual imprisonment from the date of last return from furlough.

(4) Prisoner shall not be given furlough exceeding 21 days in a calendar year for first five years of his imprisonment and thereafter for the period not exceeding 28 days.

(C) A prisoner, sentenced to imprisonment for a period exceeding fourteen years,

(1) Shall become eligible for furlough on completion of three years of actual imprisonment.

(2) Shall become eligible for second release on furlough after completion of one year of actual imprisonment from the date of last return from furlough.

(3) Shall become eligible for subsequent releases on furlough after completion of six months of actual imprisonment from the date of last return from furlough.

(4) Prisoner shall not be given furlough exceeding 21 days in a calendar year for the first five years of his imprisonment and thereafter for the period not exceeding 28 days.

NB: 1- The period of imprisonment in this rule includes the sentence or sentences awarded in lieu of fine in case of amount of fine is not paid.

2- For calculation of sentences for the purposes of eligibility for leave, 'sentence' shall mean a sentence as finally fixed on appeal, or revision, or otherwise, and includes an aggregate of one or more sentences. However, the actual imprisonment shall be inclusive of set- off period undergone in that specific case.

3- An order sanctioning the release of a prisoner on furlough shall cease to be valid if not given effect to within a period of two months from the date thereof. However sanctioning authority may extend such validity for further two months.

4- A register shall be maintained in the prison in the prescribed form in which all cases of prisoners eligible for leave shall be posted three months in advance of the date on which they become eligible for it. Appropriate entries in this regard shall also be made in the History Tickets of the inmates concerned.

4. For Rule 4 of the Principal Rule, following Rule shall be substituted, namely:-

"4. Eligibility for furlough: - All Indian prisoners except from following categories whose annual conduct reports are good shall be eligible for furlough:-

(1) Habitual prisoners;

(2) Prisoners convicted of offences under sections 392 to 402 (both inclusive) of the Indian Penal Code (Prisoners may be eligible for furlough after completion of stipulated sentence in the respective Section);

(3) Prisoners convicted of offences under the Bombay Prohibition Act, 1949 (Prisoners may be eligible for furlough after completion of stipulated sentence in the respective section);

(4) Prisoners whose release is not recommended in Police Commissionerate area by the Assistant Commissioner of Police and elsewhere, by the Deputy Superintendent of Police on the grounds of public peace and tranquility;

(5) Prisoners who, in the opinion of the Superintendent of prison show tendency towards crime;

(6) Prisoners whose work and conduct are, in the opinion of the Superintendent of the Prison, not satisfactory enough;

- (7) Prisoners confined in the Ratnagiri Special Prison (other than prisoners transferred to that prison for Prison services);
- (8) Prisoners convicted of offences of violence against person or property committed for political motives, unless the prior consent of the State Government to such release is obtained (Prisoners may be eligible for furlough after completion of stipulated sentence in the respective section);
- (9) A prisoner or class of prisoners in whose case the State Government has directed that the prisoners shall not be released or that the case should be referred to it for orders;
- (10) Prisoners who have at any time escaped or attempted to escape from lawful custody or have defaulted in any way in surrendering themselves at the appropriate time after release on parole or furlough;
- (11) Prisoners whose presence is considered dangerous or otherwise prejudicial to public peace and order by the District magistrate and Superintendent of Police;
- (12) Prisoners who are considered dangerous or have been involved in serious prison violence like assault, outbreak, riot, mutiny or escape, or who have been found to be instigating the serious violation of prison discipline, smuggling of narcotic and psychotropic substances including convicted under Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act, 1985 (61 of 1985), rape or rape with murder, attempt to rape with murder and foreigner prisoners (Prisoners may be eligible for furlough after completion of stipulated sentence in the respective section);
- (13) Who is sentenced for offences such as terrorist crimes, mutiny against state, kidnapping for ransom (Prisoners may be eligible for furlough after completion of stipulated sentence in the respective section);
- (14) Who is sentenced with death;
- (15) Prisoners convicted for failure to give surety for maintaining peace or good behavior;
- (16) Prisoners suffering from mental illness, if not certified by the Medical Officer to have recovered;
- (17) Prisoners convicted of offence against any law relating to matters to which the executive power of the Union Government extends, unless approved by the Union Government;
- (18) Prisoners whose release on leave is likely to have repercussions elsewhere in the country;

(19) Prisoners whose release on leave is likely to have repercussions during the period of code of conduct of Local bodies, Legislature and Parliament elections;

(20) Who in the opinion of police/ prison authorities are likely to jump furlough;

(21) Those involved in sexual offences against minor and human trafficking."

5. For the Rule 5 of the Principal Rule, the following Rule shall be substituted, namely:-

5. Ordinarily furlough shall be granted to a prisoner within a period as prescribed in rule 3.

6. For the Rule 6 of the Principal Rule, the following Rule shall be substituted, namely:-

6. A prisoner shall not be granted furlough unless he can provide a suitable surety willing to receive him. Family members, relatives or friends of the prisoner, if of good antecedents, may stand for him or the Member of local bodies, Police Patil or Registered Medical Practitioner of the home town may if willing and acceptable also be allowed to stand surety. The surety chosen must be willing to enter into a surety bond as in 'Form A' appended to these rules for such amount as may be fixed by the sanctioning authority.

Provided that the sanctioning authority may dispense with the requirement for a surety where prisoners are confined in open prisons as defined in clause (b) of rule 2 of the Maharashtra Open Prison Rules, 1971.

7. For the Rule 8 of the Principal Rule, following Rule shall be substituted, namely:-

8.(1) Two months before a prisoner becomes eligible to be considered for release on furlough, the Superintendent of Prison shall inform the prisoner accordingly. If the prisoner desires to be considered for such release, he shall make an application (in duplicate) to the concerned Deputy Inspector- General of Prisons through the Superintendent of Prison stating clearly the name and full address of the place where he desires to spend the furlough, the full name of the relative willing to receive him on furlough and prepared to execute the surety bond, and shall also state whether he is in a position to bear the expenses of the journey both ways or either way and, if not, the amount of expenses that may be required by him for such journey.

(2) On receipt of the application under sub rule (1), the Superintendent of Prison shall, unless the prisoner is prima facie not entitled to release on the furlough, forward it within six days to the concerned Assistant Commissioner of Police in Commissionerate or to the concerned Deputy Superintendent of Police of the area, for the other areas, as

the case may be, with such remarks as he deems fit. A copy of this communication together with the prisoner's Nominal Roll shall be endorsed by the Superintendent of Prison to the concerned Deputy Inspector- General of Prisons and such endorsement shall inter alia state:-

- (a) the amount of money the prisoner has to his credit including the amount he may have earned in prison,
- (b) the amount of money required for the journey both ways,
- (c) the amount of security the Superintendent considers proper,
- (d) the name of the village, taluka and district and the State in which the prisoner proposed to spend his furlough,
- (e) the name of the district from which he hails,
- (f) the name of the district in which he was convicted.

(2-A) The Assistant Commissioner of Police/ Deputy Superintendent of Police of the area, as the case may be, should be requested to furnish, alongwith his opinion the following information regarding the relatives of the prisoner with whom he intends to stay while on furlough:-

- (a) Their relationship with the prisoner concerned.
- (b) Whether such relatives are willing to keep the prisoner while on furlough.
- (c) Whether they (viz., relatives) are willing to enter into surety bond.

(2-B) The report from the Assistant Commissioner of Police/ Deputy Superintendent of Police of the area, as the case may be, shall be called for the period of furlough period.

(3) The Assistant Commissioner of Police/ Deputy Superintendent of Police of the area, as the case may be, shall thereafter forward the application within twenty two days to the Deputy Inspector- General of Prisons together with his recommendations.

(4) The Assistant Commissioner of Police/ Deputy Superintendent of Police of the area shall, before forwarding the application to the Deputy Inspector- General of Prisons cause enquiries to be made regarding the prisoner's statement, if any, that he is not able to bear the expenses of the journey both ways or either way, as the case may be, and make recommendations accordingly.

(5) If furlough is not recommended, adequate reasons therefore shall be given.

(6) If on receipt of the application together with the recommendations under sub-rule (3), the Sanctioning Authority considers within seventeen days that furlough be granted, it shall make an order for the release of the prisoner on furlough on such conditions as may be specified in the order.

(7) While rejecting furlough requests, the reasons shall be communicated to the prisoner on which ground(s) his request for furlough has been rejected.

The Superintendent shall convey the cause of the rejection of his application and ensure that a copy of the same is duly received by the prisoner.

8. For rule 10 of the Principal rules, following rules shall be substituted, namely:-

10. The Sanctioning Authority shall grant furlough to a prisoner subject to his executing a personal bond or giving cash security (the prisoners private cash and wages may be taken as cash security) in Form C appended to these rules and also subject to a surety executing a bond, in form A appended to these rules, if so required. The release may further be subject to all or any of the following conditions:-

(1) that the said prisoner shall reside at taluka in the District/ Greater Bombay during the period of release on furlough and shall not go beyond the limits of the said District/ Greater Bombay without the permission of the Assistant Commissioner of Police or Deputy Superintendent of Police concerned..... or such Officer as the said Assistant Commissioner of Police or deputy Superintendent of Police may appoint in this behalf,

(2) that the said prisoner shall be of good behavior and shall not commit any offence punishable by or under any law in force in India,

(3) that the said prisoner shall not associate with bad characters or lead a dissolute life,

(4) that the said prisoner shall, in case he proposes to change his religion during the period of furlough, give a minimum of seven days' prior intimation to the said Assistant Commissioner of Police/ Deputy Superintendent of Police of the area as also the Superintendent of Prison from which he has been released, about such intention and he shall also furnish them with information regarding the new religion and the new name, if any, which he proposes to adopt.

(5) that the said prisoner will surrender himself to the Superintendent of the Prison from which he was released on the expiry of the period of furlough.

(6) that the said prisoner will report twice a week or as ordered by sanctioning authority to the Officer- in charge () Police Station during the period of furlough.

or

that the said prisoner shall, immediately on arrival at the place mentioned in (1) above, report at the Police Station nearest to the said place, and thereafter.

(7) that the said prisoner shall be de-barred from visiting ----- (insert place) such as the place where the offence was committed for which the person was convicted or to restrict the movement of the prisoner.

(8) such other conditions that are imposed in the furlough or parole release order (list)

9. For rule 11 of the Principal rules, following rules shall be substituted, namely:-

11. Before releasing a prisoner on furlough, declaration as under shall be taken from him on the release order itself:-

"I hereby accept and agree to abide by the above conditions of the release order and I acknowledge that should I fail to fulfill these conditions or any portions of them, the Sanctioning Authority may revoke the order of release and forfeit the amount of security furnished by me, and I may be arrested by any Police Officer without warrant and remanded to undergo the unexpired portion of my sentence, and I further acknowledge that should I fail to fulfill these conditions or any portion of them, I am liable to be punished, on conviction, with imprisonment for the term which may extend to two years or with fine which may extend to Rs. 1,000 or with both, under Section 51- B of the Prisons Act, 1894, as applicable to the State. I further acknowledge that should I fail to surrender on the due date after the expiry of furlough period then I shall be liable to be prosecuted under Section 224 I. P.C."

10. Rule 13 (Provision of extension of the period of furlough) of the principal rules shall be deleted.

11. For rule 14 of the Principal rules, following rules shall be substituted, namely:-

(1) Whenever any prisoner is released on furlough an intimation of his release on furlough shall forthwith be given by the Superintendent of Prison:-

(i) to the Deputy Inspector- General of Prisons.

(ii) to the Deputy Superintendent of Police of the area in which the prisoner intends or agreed to spend his/ her furlough and if the prisoner intends or agreed to spend his/her furlough in Commissionerate area, to the Assistant Commissioner of Police concerned,

(iii) to the Deputy Superintendent of Police of the area in which the prisoner was convicted and if the prisoner was convicted in Commissionerate area to the Assistant Commissioner of Police concerned,

(iv) if the prisoner hails from State other than Maharashtra, to the DM/ SP of concerned district.

(2) Where a prisoner does not surrender himself to the prison authorities after the expiry of the period of furlough, the Sanctioning Authority may, if it is satisfied that any of the conditions on which the furlough was granted has not been fulfilled, cancel its order granting such furlough. An intimation regarding such cancellation shall forthwith be given by the Superintendent of Prison to the Officers specified in clauses (ii), (iii) and (iv) of sub- rule (1). Upon such intimation, the police authorities may arrest the prisoner, if at large, and remand him to undergo the unexpired portion of his sentence.

(3) Where a prisoner does not return from furlough, the prison authorities shall place his photograph and details on the website of the State Crime Record Bureau and inform the State CID and the prison authority shall file a case under section 224 of I. P.C. After registering such case, if the prisoner is not arrested, concerned police station shall initiate procedures under section 82 & 83 of the Cr. P.C. 1973.

12. For rule 16 of the Principal rules, the following rule shall be substituted, namely:-
16. The furlough period shall be counted as remission of sentence.

13. For rule 19 of the principal rules, following rules shall be substituted, namely:-

"19. When a prisoner may be released on emergency parole:-

1. Emergency Parole: -(A) All convicted prisoners except foreigner and death sentenced prisoners may be eligible for emergency parole for 14 days for death of parental grandfather or grandmother/ father/ mother/spouse/ son/ daughter/ brother/ sister and marriage of son/ daughter/ brother/ sister, provided that no extension can be granted to emergency parole,

(B) Emergency Parole may be granted by the Superintendent of Prison for the reason of death of parental grandfather or grandmother/ father/ mother/spouse/ son/ daughter/ brother/ sister and by concerned Dy. I. G. for the reason of marriage of son/ daughter/ brother/ sister and the Authority approving emergency Parole shall decide whether to grant parole under police escort or with a condition to report daily to the local police station depending upon the crime committed by the prisoner and his conduct during his stay. The expenses of police escort will be borne by the prisoner himself prior to his release on parole.

(2) Regular Parole- All the prisoners eligible for furlough shall be eligible for regular parole for following reasons:-

- a. Serious illness of father / mother/ spouse/son/daughter
- b. Delivery of wife (except high security risk prisoners)
- c. In case of natural calamities such as house collapse, flood, fire, earthquake, etc.

Provided that, a prisoner shall not be released on emergency or regular parole for the period of one year after the expiry of his last emergency or regular parole except in case of death of his nearest relatives mentioned above.

In case of Regular Parole, eligibility and limits of parole days will be as follow:-

- (A) When average sentence of prisoner is not exceeding 5 years,
 - (i) Prisoner may be considered for first release on regular parole after completion of one year of imprisonment counted from the date of admission to prison under convicted crime, provided six months have been passed from his last furlough.
 - (ii) Prisoner shall be eligible for subsequent release on regular parole after completion of six months of actual imprisonment to be counted from his last return either from furlough or regular parole
 - (iii) Prisoner shall be eligible for maximum of 45 days of parole in a year which can be extended up to 60 days once in three years only under exceptional circumstances
- (B) When average sentence of prisoner exceeds 5 years but not more than 14 years,
 - (i) Prisoner may be considered for first release on regular parole after completion of two years of imprisonment counted from the date of admission to prison under convicted crime provided six months have been passed from his last furlough.
 - (ii) Prisoner shall be eligible for next release on regular parole after completion of one year of actual imprisonment and subsequent releases then onwards after completion of six months of actual imprisonment to be counted from his last return every time either from furlough or regular parole
 - (iii) Prisoner shall be eligible for maximum of 45 days of parole in a year which can be extended up to 60 days once in three years only under exceptional circumstances.
- (C) When prisoner is sentenced to life or whose average sentence exceeds 14 years,
 - (i) Prisoner may be considered for first release on regular parole after completion of three years of imprisonment counted from the date of admission to prison under convicted crime provided six months have been passed from his last furlough.
 - (ii) Prisoner shall be eligible for next release on regular parole after completion of one year of actual imprisonment and subsequent releases then onwards after completion of six months of actual

imprisonment to be counted from his last return every time either from furlough or regular parole

(iii) Prisoner shall be eligible for maximum of 45 days of parole in a year which can be extended up to 60 days once in three years only under exceptional circumstances.

14. For the Rule- 20 of the Principal Rule, following Rule shall be substituted, namely:-

20. Parole is not an incentive and thus shall not be counted towards the remission of the sentence.

15. For rule 22 of the Principal rules, following rules shall be substituted, namely:-

22. (1) Any prisoner desiring to be released on parole shall ordinarily submit his application (in triplicate) in Form D appended to these rules to the Superintendent of Prison who shall endorse his remarks thereon and submit one copy direct to the Competent Authority within six days along with the nominal roll of the prisoner and the other to the Deputy Superintendent of Police of the area in which the prisoner proposes to spend his parole period or to the concerned Assistant Commissioner of Police if such place is in Commissionerate area.

Note- Prisoners who apply for parole on false grounds or who abuse the concession or commit breach of any of the conditions of parole are liable to be punished under section 51-B of the Prisons Act, 1894, as applicable to the States.

(2) The Deputy Superintendent of Police or the Assistant Commissioner of Police concerned, as the case may be, shall immediately make enquiries to ascertain whether the ground or grounds on which parole is applied for, is or are genuine and submit within fifteen days his report to the Competent Authority mentioning inter alia whether it recommends the grant of parole and also whether there is a likelihood of breach of peace if the prisoner is released on parole.

16. For rule 23 of the principal rules, following rules shall be substituted, namely:-

23. On receipt of an application for parole, the Competent Authority may make such enquiries as it considers necessary, and pass such orders as it considers fit. If the Competent Authority considers that there is no objection to release the prisoner concerned on parole it shall make an order for his release on parole within seventeen days from the date of receipt of enquiry report from The Deputy Superintendent of Police or the Assistant Commissioner of Police concerned as contemplated in Rule 22 (2).

NB: (1) The onus of submitting Police enquiry report within a period of fifteen days shall lie on related Police authority and electronic modes of communication such as e- mail/ fax shall be used for communicating the enquiry report.

(2) The medical certificate submitted by prisoners for parole leave shall be verified and attested by Civil Surgeon/ medical Superintendent/ Local Medical Officer of Public Health Centre.

17. After rule 24 of the principal rules, the following new rule- 24- A shall be inserted,

"24A. Conditions subject to which prisoner may be granted parole- The Competent Authority to approve parole may grant parole to a prisoner subject to his executing a surety bond in Form A, a personal bond in Form B and the prisoner depositing a refundable deposit as decided by the Superintendent of the respective prison to observe all or any of the conditions mentioned therein and any other condition as specified by Competent Authority additionally:

Provided that when prisoners convicted of serious offences are released on parole, a condition shall be included in the parole order directing or requiring the prisoner to report at the Police Station nearest to the place where he intends to spend his parole, twice a week or as ordered by sanctioning authority:

Provided that, if he does not surrender on due date, the amount of deposit shall be forfeited and the prison authority shall also register a case under section 224 I. P.C. After registering such case, if the prisoner is not arrested, concerned police station shall initiate procedure under section 82 and 83 of the Criminal Procedure Code, 1973."

Before releasing a prisoner on parole, declaration as under shall be taken from him on the release order itself:-

"I hereby accept and agree to abide by the above conditions of the release order and I acknowledge that should I fail to fulfill these conditions or any portions of them, the Sanctioning Authority may revoke the order of release and forfeit the amount of security furnished by me, and I may be arrested by any Police Officer without warrant and remanded to undergo the unexpired portion of my sentence, and I further acknowledge that should I fail to fulfill these conditions or any portion of them, I am liable to be punished, on conviction, with imprisonment for the term which may extend to two years or with fine which may extend to Rs. 1,000 or with both, under Section 51- B of the Prisons Act, 1894, as applicable to the State. I further acknowledge that should I fail to surrender on the due date after the expiry of parole period then I shall be liable to be prosecuted under Section 224 I. P.C."

24B. If the parole order is contrary to the provisions, concerned Superintendent shall refer it back to the Sanctioning Authority mentioning the contradiction. The Sanctioning Authority shall reconsider such reference received from Superintendent of concerned Prison.

18. Rule 25 (extension of the period of parole) of the principal rules shall be deleted.
19. For rule 27 of the principal rules, following rules shall be substituted, namely:-
- (1) Whenever any prisoner is released on parole, an intimation of his release on parole shall forthwith be given by the Superintendent of Prison to the authority which granted him parole and copies thereof shall also be sent:-
- (i) to the Additional Director General of Police and Inspector General of Prisons & Correctional Services, regional Dy. I. G. of Prisons.
- (ii) to the Deputy Superintendent of Police, in which the prisoner intends to spend his/ her parole or to the concerned Assistant Commissioner of Police if the prisoner intends to spend his/ her parole period in Commissionerate area.
- (2) Where a prisoner does not surrender himself to the prison authorities after the expiry of the period of parole, the Competent Authority shall cancel its order granting such parole. An intimation regarding such cancellation shall forthwith be given by the Superintendent of Prison to the officers specified in clause (ii) of sub-rule (1). Upon such intimation, the police authorities shall arrest the prisoner, under section 224 of I. P. C., if at large, and remand him to undergo the unexpired portion of his sentence after registering the case under section 224 I. P. C. If prisoner is not arrested by the police, concerned police shall take action as per section 82 & 83 of Criminal Procedure Code, 1973.
20. Prisons (Bombay Furlough and Parole) (Amendment) Rules, 2012 as notified vide Notification No. RJM-2003/C.R 32/PRS-2, dated 23.2.2012, Maharashtra Prisons (Bombay Furlough and Parole) (Amendment) Rules, 2015 notified vide Notification No. JLM-1013/C.R.115/13/PRS-2, dated 1.12.2015 and Maharashtra Prisons (Mumbai Furlough and Parole) Rules, 2016 notified vide Notification No. MIS-1316/C.R.669/16/PRS-3, dated 26.8.2016 are hereby superseded.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

N. S. KARAD,
Deputy Secretary to Government.